

Írópálya – az öntörvényűség mintájával

(Oláh János köszöntése)

Némi somolygással kezdtem ehhez az íráshoz. Én már év elején betöltöttem a hetvenet, azt a kort, amit el sem tudtam képzelni. De János csak mostanában (novemberben) lépi át a nehéz léptű „küszöböt”. Ám hiába vagyok (volnék) idősebb, hozzá képest ma is ifjoncabb, könnyelműbb, felelőtlenebb vagyok. Legalábbis – így érzem. Soha nem szólítottam Janinak – azt hiszem, csak kevesen –, János volt ő nekem, barátainak, jó ismerőseinek. Komolyság és felelősségtudat jellemezte megismerkedésünktől. Kohézióteremtő erő(tér) lakott benne. És én örömmel engedelmesskedtem ennek a hívásnak, kötődésnek. Az antológia szervezésekor is ezt éreztem.

S olyan természetes volt, hogy amikor már semmi remény sem mutatkozott a megjelenésre, akkor János vette hátára az ügyet, s házalt, szervezett, előállt a magánkiadás ötletével. (Amitől a haja égnek állt jó néhány szerkesztőnek, kultúrpolitikusnak.) Csak jóval később került a kezünkbe az egyik kéziratban felejtett lektori jelentés, melyben az elkeseredett cenzor Oláh János és bandájának titulálta társaságunkat. S rögtön tudtuk: jó úton járunk, melyet nem szabad elhagyni. S büszkeség töltött el, hogy ebbe a „bandába” tartozom.

Igen, a kezdetek. Igazából nem mértük fel az erőviszonyokat. S talán János kitartása és makacssága nélkül széthullott volna kezdeményezésünk, ahogy más, hasonló csoportokkal történt. De – ahogy gúny és a kétségbeesés fogalmaztatta vele a *Fordulópontban* (ami már 68-ban megvolt!) –: „Nyitott kapun dörömbölünk / felnyithatatlan / nyitottság / előttünk”. Ezen a „felnyithatatlan nyitottságon” volt iszonyú nehéz áthatolni. Neki is.

Nehéz volt, mert – ahogy írta egyik interjújában –: „a szükségtelennek ítélt jelenségek krónikásának szegődtem, alighanem azért, mert nem volt más választásom”. Ez nem teljesen igaz. Volt más választás, más lehetőség is. A behódolás, a beletörődés, és a mélyben (titokban) mindenki által megvetett lelkesedés, lelkendezés. Őt nem vonzotta ez a csábítás.

Valójában a hamisság törvényei szerint nem lett volna szabad meglátni, megítélni a rendszer fonákságát. A szelídnek tűnő diktatúra személyiséget roppantó brutalitását. Persze, volt kenyér, egzisztenciális biztonság, leegyszerűsített elégtétel... De milyen áron! (Most látjuk igazán!) János korai verseiben is feltűnik a valósággal szembenezés igénye. Ami teljes elutasításra talált. „A szegényember igazsága”. A primitív szociális tanításokkal (demagógiával) átpolitizált korban.

A „krónikás” azonban nem adta fel. Írta könyveit, amelyek átverekedték magukat a közöny, a gyanakvó elutasítás, a mérhetetlen szervilitás falán. Kodolányi Gyula írja a *Por és hamu* utószavában: nehéz olvasmányokat tett le az irodalom asztalára. Prózában és versben. A tartalmi intenzitás és formai csiszoltság talán sokakat megriasztott. S ha jó ideig nem is találtak rá azok, akiket megcélzott kötetével, ebben a „szövegtrezorban” súlyos, nem romlandó kincsek lappanganak. Előbb-utóbb felfedezik őket. Én csak a saját újraolvasásomra tudok hivatkozni, mennyi éleslátás, filozofikus bölcsesség, kritikus élethelyzeteket átvilágító szentencia búvóli el az értőt...

S még valami. Amire szintén Kodolányi Gyula tanulmányában akadtam: az „öntörvényűség mintája”. Ez a törhetetlen személyiségmintázat adott erőt neki a „hosszú meneteléshez” – a mai sikerekig. Mert a Magyar Napló – a fanyalgók ellenére – sikertörténet. A „másféle” lap, a könyvkiadó, a körülötte kialakult szellemi holdudvar. Egy alternatív kánon felmutatása. A „hivatalos, szakmai” ellenében. (S ez így (lenne) helyes: legyenek versengő kánonok, majd az utókor eldönti, melyik az érvényesebb.) A szerkesztés mindennapjai, erőfeszítései – az utóbbi időben – háttérbe szorították az alkotót, az írás gyönyörűségére (fel)esküdünt embert. Én bízom abban, hogy „a tollmintás papír-hajók lázas érintésektől megsebezve... újra útra” kelnek. S a hetven év súlya meg sem látszik rajtuk.